

УКРАЇНА

(19) UA

(11) 56593

(13) A

(51) 7 G01N33/48

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ДЕКЛАРАЦІЙНОГО ПАТЕНТУ
НА ВИНАХІДВидається під
відповідальність
власника
патенту

(54) СПОСІБ ДІАГНОСТИКИ ТУБЕРКУЛЬОЗУ ЛЕГЕНЬ У ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ

1

2

(21) 2002076267

(22) 26 07 2002

(24) 15 05 2003

(46) 15 05 2003, Бюл. № 5, 2003 р.

(72) Білогорцева Ольга Іванівна, Андреева Олена
Германівна, Вихованець Василь Дмитрович, Боль-
бот Юрій Кононович, Ковтуненко Раїса Вікторівна,
Бобро Марія Горпійовна, Фрейвальд Валентин
Альфредович(73) ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ДЕРЖАВНА МЕДИЧНА
АКАДЕМІЯ(57) Спосіб діагностики туберкульозу легень у
дітей та підлітків, який включає бактеріологічне
дослідження харкотиння з метою виявлення збуд-
ника захворювання, який відрізняється тим, що
бактеріологічне дослідження харкотиння додатко-
во включає імунологічне дослідження крові з ви-
значенням в ній антигенів системи HLA та їх
поєднань, при наявності яких діагностують
відповідну клінічну форму туберкульозу легень

Винахід відноситься до медицини, зокрема, до
діагностики з використанням крові хворого та її
імунологічним дослідженням і може бути викори-
станий для діагностики туберкульозу легень

Одними з основних методів діагностики тубер-
кульозу легень є рентгенологічний і бактеріологіч-
ний, які включають дослідження легеневої тканини
і снігання харкотиння хворого з метою виявлення
збудника туберкульозу [1,3]

Однак при рентгенологічному методі діагнос-
тики туберкульозу не виявляються початкові фор-
ми туберкульозу і туберкульозна інфікованість
Крім цього, рентгенологічний метод в якості
профілактичного огляду протипоказане дітям

Бактеріологічний метод діагностики тубер-
кульозу ефективний лише при поширених формах
туберкульозу легень з наявністю порожнин розпа-
ду і коли у хворого є харкотиння У дітей же харко-
тиння в більшості випадків відсутнє До того ж, в
початкових стадіях розвитку туберкульозу легень
збудник захворювання в харкотинні хворого
відсутній і цей метод діагностики неефективний
Також для отримання результатів бак-
теріологічного метода потрібно багато часу
близько 2 місяців, що є недоліком цього метода
діагностики

В основу пропонуемого винаходу поставлена
задача підвищити ефективність діагностики шля-
хом виявлення антигенів HLA та їх поєднань у
крові обстежених, що приведе до скорочення
строків отримання кінцевих оціночних результатів,

здешевлення обстеження і лікування туберкульо-
зу

Вказаний вище технічний результат досяга-
ється тим, що у відомих способах діагностики ту-
беркульозу, який включає рентгенологічне та бак-
теріологічне обстеження, особливість полягає в
тому, що ці методи доповнюються імунологічним
дослідженням крові і виявленням генетичних мар-
керів антигенів HLA та їх поєднань по антигенам
локусів A, B, C 2-3 сироватками, адекватними фо-
рми антигенів

Порівняльний аналіз заявленого рішення з
прототипом [3] свідчить, що заявлений спосіб від-
різняється від відомих тим, що в його основі ле-
жить не дослідження харкотиння з метою вияв-
лення збудника туберкульозу, а застосування іму-
нологічного дослідження крові з визначенням ан-
тигенів HLA та їх поєднань, які свідчать про наяв-
ність у хворого відповідної форми туберкульозу
легень

Таким чином, заявлений спосіб відповідає кри-
терію винаходу "Новизна"

Дані, які підтверджують можливість здійснення
заявляемого об'єкта полягають у наступному
Спосіб здійснюють таким чином у хворого про-
водять забір крові в якій імунологічним методом [2, 4]
визначають антигени генетичних маркерів
системи HLA по антигенам локусу
A,B,C не менш як 2-3 сироватками і при визначенні
антигенів HLA та їх поєднань діагностують
відповідну форму туберкульозу Час отримання
результатів складає 4 години

(13) A

(11) 56593

(19) UA

При цьому у хворих на первинний туберкульозний комплекс має місце підвищення кількості антигенів A3, A11, A24 та поєднань HLA A3B7, A3C4, A24B35 ($P < 0,05$), ризик розвитку даної клінічної форми туберкульозу у них $R = 3,5$ (вірогідним вважається $R \geq 2$)

У хворих на туберкульоз внутрішньо грудних лімфовузлів має місце збільшення частоти антигенів HLA B27 ($P = 0,03$) і поєднань HLA A1A9, A9B8, A9C1, при відносному ризику враження лімфовузлів рівному 3,9

У хворих з туберкульозною інтоксикацією характерним є підвищення кількості антигенів HLA B7 і поєднань HLA A2A11, A2B7, A3B9, B7C4 ($P = 0,01$), $R = 3,6$

У хворих вторинними формами туберкульозу легень має місце збільшення частоти антигену HLA A3 та поєднань HLA A2B12, A3B7, A3B15 ($P = 0,01$), $R = 3,5$

Спосіб було застосовано на 68 дітях та підлітках, що надійшли на стаціонарне лікування у Дніпропетровський обласний протитуберкульозний диспансер В 92 % випадків застосування способу дало позитивний результат Строки діагностики при застосуванні способу було скорочено в середньому на 23 доби, середню тривалість лікування скорочено - 16 діб

Приклади застосування способу

Приклад № 1

Виписка з історії хвороби № 136, хворого Б К І, 13 років,

Надійшов в стаціонар ОТД зі скаргами на нездужання, кашель сухий, субфебрильну температуру тіла, відсутність апетиту Вважає себе хворим на протязі 2-х місяців

При об'єктивному обстеженні при перкусії над легеньми-ясний легеневий звук, при аускультатії-хрипів немає

Загальний аналіз крові еритроцити - $4,2 \times 10^{12}/л$, Нв - 124 г/л, к п - 0,9, лейкоцити - $12,0 \times 10^9/л$, еозинофіли - 3 %, паличкоядерні - 2 %, сегментоядерні - 48 %, лімфоцити - 38 %, моноцити - 9 %, ШОЗ - 22 мм/год

Результати імунологічних досліджень антигенів системи HLA виявлено поєднання антигенів A3B7

Через 2 місяці в сніжні харкотиння хворого знайдені мікобактерії туберкульозу

На рентгенограмі - в правій легені ділянка інфільтрації легеневої тканини

Діагноз Первинний туберкульозний комплекс верхньої долі правої легені в фазі інфільтрації, МБТ (+)

Приклад № 2

Виписка з історії хвороби № 126, хворого С В С, 14 років

Надійшов в стаціонар ОТВ зі скаргами на задишку при фізичному навантаженні, підвищення температури тіла до $39^{\circ}C$, нездужання

При об'єктивному обстеженні при перкусії над легеньми-ясний легеневий звук, при аускультатії-хрипів немає

Загальний аналіз крові еритроцити - $3,8 \times 10^{12}/л$, Нв - 110 г/л, к п - 0,9, лейкоцити - $12,0 \times 10^9/л$, еозинофіли - 3 %, паличкоядерні - 3 %, сегментоядерні - 56 %, лімфоцити - 28 %, моноцити - 10 %, ШОЗ - 32 мм/год

Результати імунологічних досліджень антигенів системи HLA виявлено поєднання антигенів A2B12

Через 2 місяці в сніжні харкотиння хворого знайдено мікобактерії туберкульозу

На рентгенограмі - в лівій легені на рівні другого міжреб'я ділянка інфільтрації з просвітлінням в центрі

Діагноз Інфільтративний туберкульозу верхньої долі лівої легені, фаза розпаду, МБТ (+)

Джерела інформації

1 Туберкулез у детей и подростков Руководство для врачей / Под ред Е Н Янченко, М С Греймер - Л Мед, 1987 - 288с

2 Методические рекомендации по проведению иммунологических исследований при туберкулезе легких / Авербах М М, Чернушенко Е Ф, Литвинов В И и др - М, 1984 - 84с

3 Пилипчук М С, Петренко В І, „Фтизіатрія", К „Вища школа", 1988 - С 52-53

4 Кноринг Б Е, Берсок А С, Сахарова И Я Распределение антигенов гистосовместимости у больных туберкулезом легких в зависимости от характера течения заболевания и особенностей иммунного ответа / Проблемы туберкулеза - 1995 - №2 - С 16-19